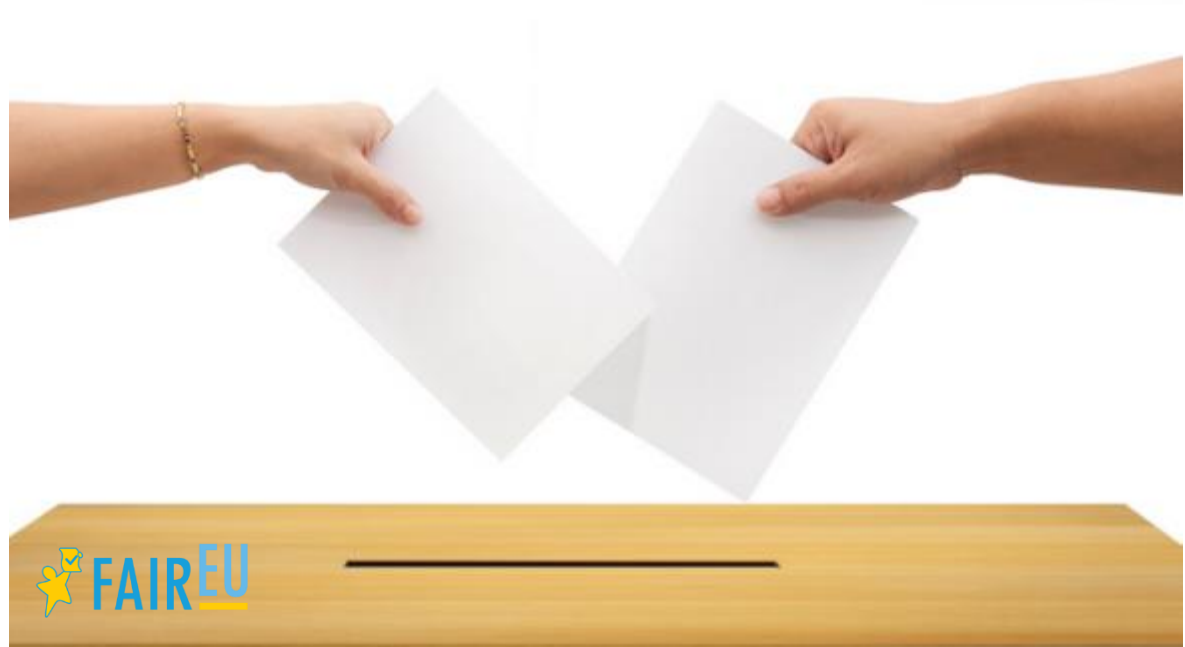

OBSTACLES TO FREEDOM OF MOVEMENT AND POLITICAL PARTICIPATION OF MOBILE EU CITIZENS

**Report from the
Focus Group in
Athens**

ECAS Brussels, February 2019

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Report from the FAIR EU Focus Group in Athens (GR)

9 November 2018

Author: Anastasia Evangelidou

Editors: Anna Zaremba, EU Rights Coordinator, Marrit Westerweel, Research Assistant, ECAS

FAIR EU was funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020). The content of this report represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή	3
Συζήτηση	5
Εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία.....	5
Εμπόδια στην πολιτική συμμετοχή	5
Συμπεράσματα	6

Εισαγωγή

Στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου FAIR EU (Fostering Awareness, Inclusion and Recognition of EU Mobile Citizen's Political Rights), πραγματοποιήθηκε συνάντηση του focus group για την Ελλάδα, η οποία έλαβε χώρα στην Αθήνα, στις 9 Νοεμβρίου 2018.

Το focus group οργανώθηκε προκειμένου να εντοπιστούν και να αναλυθούν οι σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ των εμποδίων στην ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών της ΕΕ που κατοικούν νόμιμα στην Ελλάδα και στην άσκηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων.

Οι ακόλουθοι συμμετέχοντες επιλέγησαν να πάρουν μέρος στη συζήτηση του focus group με βάση τα ακαδημαϊκά τους προσόντα, την επαγγελματική τους εμπειρία και την σχέση τους με την κοινωνία των πολιτών.

Στην ομάδα εστίασης συμμετείχαν τα ακόλουθα άτομα:

Συμμετέχοντες: Φιλίππα Χατζησταύρου, Εξωτερικός Συνεργάτης του Τμήματος Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου της Αθήνας, Ερευνήτρια του ΕΛΙΑΜΕΠ (Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής), Παναγιώτης Παναγιωτόπουλος, εκπρόσωπος του τμήματος Εκλογών του Υπουργείου Εσωτερικών της Ελλάδος, Πένυ Χατζηαναγνώστου, Νομικός Σύμβουλος της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ του Υπουργείου Εξωτερικών, Ελένη-Άννα Θεωνά, εκπρόσωπος του Δήμου Αθηναίων, Κέντρο Europe Direct της Αθήνας, Σάββας Γελαστόπουλος, εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών

Μεσολαβητής: Αναστασία Ευαγγελίδου, Νομικός Εμπειρογνώμονας

Βασικές πληροφορίες

Στη συνέχεια, ο κος Παναγιωτόπουλος, εκπρόσωπος του Υπουργείου Εσωτερικών, ανέπτυξε τις αλλαγές που θα λάβουν χώρα στις προσεχείς Περιφερειακές Εκλογές μετά τη θέση σε ισχύ του Νόμου 4555/2018 (ΦΕΚ 133/Α/19-7-2018). Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 4555/2018 (άρθρο 48 που αντικαθιστά το άρθρο 116 του Νόμου 3852/2010), η μεγαλύτερη αλλαγή που εισάγεται στο ελληνικό δίκαιο είναι ότι από το 2019 οι πολίτες Κρατών Μελών της Ε.Ε. που κατοικούν στην Ελλάδα έχουν το δικαίωμα να ψηφίζουν και να είναι υποψήφιοι στις ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ, όπως και στις δημοτικές εκλογές. Το δικαίωμα να ψηφίζουν και να είναι υποψήφιοι στις δημοτικές εκλογές προβλεπόταν ήδη στο άρθρο 116 του Νόμου 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α/7-6-2010).

Οι διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος 133/1997 (ΦΕΚ 121/Α/12-6-1997) για τη συμμετοχή των πολιτών των Κρατών Μελών της Ένωσης που διαμένουν στις δημοτικές εκλογές ισχύουν κατ' αναλογία και για τις περιφερειακές εκλογές. Οι διατάξεις του Π.Δ. 133/1997 ρυθμίζουν με λεπτομέρεια τις προϋποθέσεις και τα έγγραφα που απαιτούνται για τη νόμιμη άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι τόσο για τις δημοτικές, όσο πλέον και για τις περιφερειακές εκλογές.

Παρόλα ταύτα, πρέπει να τονιστεί, ότι το δικαίωμα του εκλέγεσθαι για τη θέση του Περιφερειάρχη, προβλέπεται μόνον για τους Έλληνες πολίτες. Αντίθετα, το δικαίωμα του εκλέγεσθαι για τις θέσεις των περιφερειακών συμβούλων προβλέπεται και για τους πολίτες των Κρατών Μελών της Ε.Ε.

Οι προϋποθέσεις για την άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης που διαμένουν στην Ελλάδα είναι βασικά:

- Η συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας το έτος των εκλογών (έως την 31η Δεκεμβρίου του έτους των εκλογών),
- Η μη στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων στις χώρες καταγωγής όσο και στην Ελλάδα,
- Η εγγραφή τους στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους των δήμων της χώρας τουλάχιστον 3 μήνες πριν τις εκλογές. Για την εγγραφή τους στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους των Δήμων της Ελλάδος, θα πρέπει οι πολίτες της Ένωσης να προσέλθουν στα δημοτικά διαμερίσματα του τόπου κατοικίας τους και με ένα έγκυρο έγγραφο πιστοποίησης της ταυτότητάς τους να συμπληρώσουν την απαραίτητη αίτηση με τις σχετικές Υπεύθυνες Δηλώσεις.

Συζήτηση

Εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία

Παρόλα ταύτα, υπογραμμίστηκε ότι το γεγονός ότι η εγγραφή των πολιτών της Ένωσης στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους των Δήμων της χώρας για τις Δημοτικές και Περιφερειακές εκλογές αλλά και για τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν είναι αυτόματη.

Αυτό σημαίνει ότι οι ψηφοφόροι πρέπει να εγγράφονται πριν από κάθε εκλογική διαδικασία. Ως συμπέρασμα της σχετικής συζήτησης είναι ότι η σχετική υποχρέωση εγγραφής για κάθε εκλογική διαδικασία μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο για τους πολίτες της Ένωσης στην άσκηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων. Από την άλλη αναπτύχθηκαν τα επιχειρήματα ότι το μέτρο αυτό αποτελεί ουσιαστικά έλεγχο των πολιτών εκείνων της Ένωσης που πράγματι διαμένουν στην Ελλάδα κατά το χρόνο των εκλογών.

Εμπόδια στην πολιτική συμμετοχή

Ένα δεύτερο σημείο συζήτησης του focus group αποτέλεσε η απαίτηση, που πολλές φορές ασκείται από τις Ελληνικές Αρχές προς τους πολίτες της Ένωσης που θέλουν να εγγραφούν για τη διαμονή τους στη χώρα πέρα από τους τρεις μήνες, να αποδείξουν ότι έχουν στην κατοχή τους ένα ελάχιστο ποσό 4.000 €, σε κάποιον τραπεζικό τους λογαριασμό, παρόλο που οι διατάξεις της Οδηγίας 2004/38/ΕΚ (άρθρο 8 παρ.4) απαγορεύουν στα Κράτη Μέλη να θεσπίσουν ένα κατώτατο ποσό αναφορικά με τους «επαρκείς πόρους» που απαιτούνται για τη νόμιμη διαμονή στη χώρα υποδοχής.

Οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Εξωτερικών επιβεβαίωσαν ότι υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις όπου οι Αστυνομικές Αρχές, οι οποίες είναι υπεύθυνες για την έκδοση των πιστοποιητικών διαμονής για τους πολίτες της Ένωσης, πράγματι απαιτούν την απόδειξη ύπαρξης του σχετικού ποσού για τη διαπίστωση της ύπαρξης επαρκών πόρων. Το focus group συμφώνησε ότι η ύπαρξη τέτοιας διοικητικής απαίτησης μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο για την άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης στην Ελλάδα.

Περαιτέρω, συζητήθηκε ότι οι υπερβολικές απαιτήσεις των σχετικών εθνικών αρχών και ειδικά της Ελληνικής Αστυνομίας και των αρμόδιων Διευθύνσεων Αλλοδαπών και Μετανάστευσης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων που είναι αρμόδιες για την έκδοση των πιστοποιητικών διαμονής και μόνιμης διαμονής αλλά και των καρτών διαμονής για τα μέλη της οικογένειας των πολιτών της Ε.Ε. αντίστοιχα, μπορούν να θεωρηθούν εμπόδια στην άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης.

Οι απαιτήσεις αυτές μπορεί να πάρουν τη μορφή επιπρόσθετων εγγράφων, ραντεβού για επικοινωνία με τις αρχές με μεγάλη καθυστέρηση, επιπλέον διαδικασίες για την αναγνώριση της ύπαρξης οικογενειακών δεσμών κυρίως για τα μέλη της οικογένειας των πολιτών της Ένωσης. Συμφωνήθηκε ότι όσο περισσότερες απαιτήσεις τίθενται για τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη της οικογένειάς τους για την απόκτηση της νόμιμης διαμονής τους στη χώρα, η οποία είναι μόνον αποδεικτικό των σχετικών τους δικαιωμάτων, τόσο αυτοί νιώθουν λιγότερο ευπρόσδεκτοι στη χώρα και τόσο προσπαθούν να αποφύγουν, όπου είναι δυνατόν, τη διαδικασία της εγγραφής και άρα, ως επακόλουθο αυτής, τη μη άσκηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων. Έγινε εκτεταμένη συζήτηση πάνω σε πραγματικά παραδείγματα που χρησιμοποιήθηκαν από την Τριμηνιαίες Αναφορές της Υπηρεσίας «Η Ευρώπη σου – Συμβουλές» του ECAS.

Επίσης, συζητήθηκε ότι η υπεύθυνη άσκηση των εκ του νόμου προερχόμενων απαιτήσεων για τους πολίτες της Ένωσης, σχετίζεται και με την εθνικότητά τους αλλά και τη δομή της διοίκησης του Κράτους Μέλους καταγωγής τους. Πολίτες που προέρχονται από Κράτη Μέλη, όπως η Γαλλία και η Ολλανδία, οι οποίοι είναι ιδιαίτερα εξοικωμένοι με τις υποχρεώσεις τους απέναντι στο Κράτος και στο σεβασμό των διοικητικών διαδικασιών σε σχέση με την άσκηση των δικαιωμάτων τους στο Κράτος Μέλος καταγωγής τους, έχουν διαφορετική αντιμετώπιση στην τήρηση των κανόνων δικαίου και στο Κράτος Μέλος υποδοχής.

Επιπλέον, συμφωνήθηκε ότι τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν ουσιαστικά παραβίαση του ενωσιακού δικαίου. Ακολούθησε συζήτηση για τα μέσα προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών της Ένωσης που υπάρχουν τόσο για τη δικαστική όσο και για την εξωδικαστική διεκδίκησή τους. Στο πλαίσιο αυτό έγινε αναφορά στην Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Η Ευρώπη σου – Συμβουλές» που αφορά την παροχή εξατομικευμένων δωρεάν νομικών συμβουλών στους πολίτες της Ένωσης και στα μέλη των οικογενειών τους αναφορικά με τα δικαιώματά τους σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο.

Επίσης, έγινε αναφορά στην υπηρεσία SOLVIT, ως μέσον παρέμβασης στις εθνικές διοικήσεις για την πιο γρήγορη επίλυση των διαφορών των πολιτών με αυτές. Επιπρόσθετα, ήταν κοινή πεποίθηση των συμμετεχόντων, ότι η προσφυγή στη δικαιοσύνη αναφορικά με τη δικαστική επίλυση των διαφορών τους μπορεί να είναι πολλές φορές ιδιαίτερα χρονοβόρα και κοστοβόρα για τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους, με αποτέλεσμα να επιλέγουν πολλές φορές να μην προσφύγουν στη δικαιοσύνη εις βάρος των δικαιωμάτων τους.

Συμπεράσματα

Το γενικό συμπέρασμα της συζήτησης του focus group είναι ότι όσο περισσότερες είναι οι διοικητικές απαιτήσεις από τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους για την απόκτηση των πιστοποιητικών νόμιμης διαμονής τους, ή την αναγνώριση των δικαιωμάτων τους, όπως η αναγνώριση περιόδων κοινωνικής ασφάλισης από άλλα Κράτη Μέλη, η αναγνώριση των επαγγελματικών τους προσόντων, ή απαιτήσεις σχετικά με τα συνταξιοδοτικά δικαιώματά τους από άλλα Κράτη Μέλη ή οικογενειακά επιδόματα, τόσο μεγαλύτερη η προσπάθεια που χρειάζεται να καταβάλουν οι πολίτες της Ένωσης για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της καθημερινότητάς τους και μικρότερη η διάθεσή τους να διεκδικήσουν και να ασκήσουν ενεργά τα πολιτικά τους δικαιώματα.

Παρόλα ταύτα, υπογραμμίστηκε το γεγονός ότι στην Ελλάδα οι πολίτες της Ένωσης παρά τις όποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν κατά την διαδικασία της ενσωμάτωσής του στην Ελληνική κοινωνία, τελικά καταφέρνουν να ενσωματωθούν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ότι στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το 2014, εκλέχτηκε για πρώτη φορά η κα Κούνεβα, πολίτης από τη Βουλγαρία που διέμενε νόμιμα στην Ελλάδα, ως μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.